

אמנות

שכבת גיל	ד-י
אסטרטגיות חשיבה	השוואה
נושא	ניתוח יצירת אמנות
משך הזמן	3 שיעורים כפולים
כתבו	רחל ביטון ואורלי קאהן
מסגרת לפיתוח	הוגש במסגרת השתלמות לד"ר שלומית גינוסר

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
חינוך לחשיבה

כמורות לאמנות, אחת מהמטרות החשובות ביותר בשיעורי אמנות היא לחשוף את הילדים לאמנית שונים, זרמים ותקופות שונות באמנות ויצירות אמנות שונות.

לעיתים קרובות, החשיפה היא שטחית וילדים לא מצליחים להפנים לגמרי את הידע שהם מקבלים.

התחבטנו רבות בשאלה זו ומצאנו שכאשר אנו נותנות משימות בעקבות תמונה או אמן, ההבנה וההטמעה של הנושא גדולה יותר.

עוד מצאנו שכאשר המשימה היא השוואה בין אלמנטים שונים ביצירות השונות, ההבנה וההפנמה גדולים יותר מפני שהילדים מפעילים חשיבה והסקת המסקנות מהשוואה באה מתוך הילדים, כפועל יוצא מן ההשוואה.

במשך השנה עסקנו רבות באלמנט זה בכתות השונות וברצוננו לשתף אתכם בכמה דוגמאות.

טווח הגילאים המדובר הוא: כתות ד'-ו', כתות הטרוגניות.

משך הזמן בו נלמד הנושא: כ- 3 שיעורים כפולים בכל פעם.

מטרת התוכן: הכרת יצירות אמנות דרך התבוננות עמוקה.

מטרת חשיבה: הבנת יצירות האמנות.

אנו מרבות להביא לבית הספר תערוכות בנושאים שונים. אולם, כאשר יש מגוון כל כך רחב של יצירות (כ-15 יצירות בכל תערוכה), צריך לצמצם את ההתבוננות ולהתמקד.

בעבודה זו נתמקד בשתי תערוכות: "ליצנים וקרקס" ו"אביב."

התהליך מתחיל בטיול בתערוכה ובהתבוננות בכל יצירות האמנות. בכל תמונה, קוראים את שם היצירה, את שם האמן וקצת מידע על כל יצירה. מהתבוננות זו, הילדים הגיעו למסקנה מהם נושאי התערוכה. לאחר ההתבוננות, המטרה היא שהילדים יפעילו חשיבה .

בתערוכה "ליצנים וקרקס", מיקדנו את הילדים דרך שאילת שאלות ספציפיות כגון :

כמה יצירות מופיעות של האמן פבלו פיקאסו? (חשוב לציין כי זהו אמן מאד ידוע שמוכר לרוב הילדים וזוהי הזדמנות לחשוף אותם לחלק מיצירותיו).

מדוע אתם חושבים שהאמן הרבה לצייר דמויות של ליצנים? (ילדים ענו תשובות מגוונות המלמדות על רצון מצידם להכיר באופן מעמיק יותר את האמן).

אלו דמויות עיקריות מופיעות בציורי האמנים השונים?

התשובה שרוב הילדים הגיעו אליה (שהיא גם התשובה הנכונה) שאלו הדמויות ארלקינו, הליצן השמח ופיירו, הליצן העצוב.

זו ההזדמנות ליישם **מטרת תוכן משנית** והיא: חשיפת הילדים להשכלה תרבותית רחבה יותר. הילדים למדו על הקומדיה דל ארטה, על הדמויות השונות המופיעות בקומדיה ועל דמויות הליצנים ותפקידם. הדיון התפתח לאפיקים אחרים שגרמו בעקיפין להרחבת הידע הכללי של הילדים .

המשימה השלישית שהוטלה עליהם היתה משימת חשיבה וכתיבה: בחירה בין שתי דמויות שונות מהדמויות המופיעות בתערוכה והשוואה ביניהן:

3 דברים דומים ו-3 דברים שונים.

משימה זו, מטרתה לגרום לילדים להתמקד ולהתבונן התבוננות מעמיקה יותר ביצירות ספורות בלבד, ולא להתפרס על כל מבחר היצירות. משימה זו מזמנת חשיבה מעמיקה תוך מטרה לבחון את הדומה והשונה בין הדמויות.

המשימה האחרונה היתה לבחור דמות אחת ולצייר אותה תוך מתן אינטרפרטציה אישית לעבודה.

תהליך זה עבר בהצלחה רבה והמטרה – ניתוח יצירת אמנות באופן מעמיק יותר ע"י התבוננות, חשיבה והעלאת תהיות, הושגה במלואה/

בעקבות כך, החלטנו ליישם את אלמנט ההשוואה גם בתערוכה הבאה שנושאה: "האביב".

תערוכה זו מתפרשת על פני תקופות וזרמים שונים באמנות, מעין נושא חתר.

הילדים שוב טיילו בתערוכה, התבוננו ביצירות, הסתכלו על שמות האמנים ושמות היצירות.

לאחר מכן, הם קבלו שאלות מנחות שעל פיהן היו צריכים להתבונן לעומק:

האם ישנם אמנים שציירו כמה ציורי פרחים המופיעים בתערוכה? הילדים מצאו שציורי

פרחים של האמן קלוד מונה והאמנית ג'ורג'יה אולקיף מופיעים כמה פעמים.

שאלת החשיבה המתבקשת היא: **מדוע הם ציירו הרבה ציורים בנושא זה?** תשובות שונות

כגון: האמנים כאוהבי טבע ויופי שהפרחים הם אחד מסמליו.

היה ילד שאף אמר שהיה רוצה להכיר לעומק את האמן כדי להבין טוב יותר את הסיבות לכך.

המשימה הבאה היתה לבדוק את השנים בהם יצרו יצירות אלו.

בעקבות משימה זו, הילדים הבינו שיש בתערוכה זו טווח שנים מאד רחב שמתחיל במאה ה-15

עם ציור האביב של בוטיצ'לי, ממשיך במאה ה-19, עם ציורי מונה, פיסרו וואן גוך ומסתיים

במאה ה-20 עם ציורי אוקיף.

לאחר מכן, התמקדנו ב-3 אמנים: בוטיצ'לי, מונה ואוקיף ודרכם הבינו הילדים שכל אמן

מאמנים אלו, מייצג זרם אמנות מסוים וניסינו להבין מה ההבדל בין הזרמים השונים, שוב ע"י

אלמנט ההשוואה.

השווינו בין 3 ציורים:

- האביב" של בוטיצ'לי
- שדה פרגים" של מונה
- נרקיס אדום" של אוקיף.

אצל **בוטיצ'לי**, הילדים שמו לב שהציור מאד מדויק, עד כדי פרטים קטנים כמו הנחת הבד על

בגוף, והצבעים רכים מאד. עבודה זו זימנה שוב התפתחות של הדיון לאפיקים אחרים. הדמויות

לקוחות מהמיתולוגיה והיו שאלות בנושא זה: מדוע אמן שלא שייך לתקופת המיתולוגיה, צריך

לצייר דמויות מיתולוגיות? מדוע חלקן עירומות? מהי המיתולוגיה הרומית? וזו ההזדמנות לדבר

על הרנסאנס, מה מיחד בתק' זו? מדוע אמנים רצו להחיות מחדש את האמנות הרומית?

אצל **מונה**, הילדים ראו שהציור אינו מדויק כלל, רובו עשוי מכתמי צבע מאד חזקים שאינם

ברורים בראיה קרובה אלא רק מרחוק. זו ההזדמנות לדבר על הזרם האימפרסיוניסטי שמונה

היה ממייסדיו ודיבר על יציאה לטבע וציור התרשמותי-רגעי.

אצל **א'קיף**, הילדים ראו שההתמקדות היא בפרח אחד גדול צבוע בצבע יסוד חזק (אדום). ציור הפרח הוא כה גדול עד כי נראה שאין לו מקום בתוך מסגרת הבד והוא מבקש לפרוץ החוצה. זו ההזדמנות לדבר על הציור הפיגורטיבי- מופשט באמנות המודרנית שיש בו צורות אך הן יכולות להיות לפעמים לא מובנות ולא ברורות.

המשימה הסופית התמקדה בעבודותיה של א'קיף והעמקת ההיכרות עם אמנית זו. הבאנו עוד יצירות שלה לכתה ושמנו לב כיצד בעבודותיה, הפרחים זורמים מהפיגורטיבי למופשט והילדים עבדו בעקבות עבודות אלו, תוך שימת דגש על עבודה עם גוונים ואור וצל.

מטרת התוכן והחשיבה של השיעור היתה:

- הבנה והעמקת ההתבוננות ביצירות ספציפיות.
- הכרת זרמים מאד חשובים ומשמעותיים באמנות.

מטרות אלו הושגו ע"י חשיבה מעמיקה, תוך שימוש באלמנט ההשוואה.